

מדינה פלשתינית והאינטרסים האמריקניים

רודי בושביץ

תחושתי היא, שביכולתנו להתבסס עליהם כדי לעשות שלום צודק. מחשבות אלה עומדות ביסוד גישתי לשאלת המדינה הפלשתינית והן שמדריכות את אופן ההערכה שלי לפעולותיה של הרשות הפלשתינית של יאסר ערפאת.

חברי המשלחת של הרשות הפלשתינית, אשר ביקרו בווינגטון בפברואר 1999, התפארו בפני כתבים כי היחסים בין ארה"ב והפלשתינים חמים יותר תחת מינהל הנשיא קלינטון מאשר תחת ממשלות ארה"ב הקודמות.

כפי שדווח, בפגישה עם אנשי קונגרס, דיבר נביל שעת' מהרשות הפלשתינית על הקמתן והפעלתן של כחמש ועדות שונות, בחסות "הוועדה הדו-צדדית ארה"ב-הרשות הפלשתינית, אשר יושבי הראש הקבועים שלה הם מזכירת המדינה אולברייט ויאסר ערפאת". על-פי שעת', ועדות אלה כוללות ועדה להשקעות כלכליות, ועדה לייעוץ כלכלי, ועדה לייעוץ משפטי (שלטון החוק, התמחות במשפט, ניסוחי תחיקה), ועדה לחילופי תכניות עם הקונגרס ועם האגף המבצע, וכן ועדות של אנשי עסקים. ועדות אלה, הוא טען, יפעלו בנפרד מתהליך השלום ומקבוצת שיתוף הפעולה הביטחוני של הסי.איי.א.י והרשות הפלשתינית.

ההתחברות האמריקנית-פלשתינית הזו היא שגיאה טרגית, משום שברית אמריקנית-פלשתינית היא אסון מוסרי, אסטרטגי וכלכלי לאינטרסים האמריקניים. התמיכה האמריקנית במדינה פלשתינית תהיה שגיאה רבת נזק. היא תערער את ישראל בת ברינתו ותביא לאלימות ובגידה במסווה של דמוגוגיה.

זוהי טעות מוסרית, משום שיאסר ערפאת מצדד באופן עקבי בעריצים ובשונאי אמריקה. בנות בריתו הקרובות הן אירן ועירק. יש לו יחסים חמים עם צפון קוראיה, סוריה וקובה. משטרו שלו מדכא ומענה מתנגדים פוליטיים, סוגר עיתוני אופוזיציה, רודף באכזריות ערבים נוצרים, ומספק מקלט לטרוריסטים שרצחו אזרחים אמריקניים. בששת החודשים האחרונים הרשות הפלשתינית הוציאה להורג

עודי חבר סנאט, ובמיוחד בתקופת חברותי בוועדת הסנאט ליחסים בינלאומיים וכחונתי כיו"ר תת-הוועדה למזרח התיכון, נשאלתי לעתים קרובות, על ידי ישראלים ואחרים, כיצד על ישראל לעצב את השלום עם שכנותיה, ובמיוחד, כמה שטח עליה "למכור" למען השלום. תשובתי הקבועה היתה כי בעניין זה על הישראלים להחליט, ועלינו, האמריקנים, להימנע מלכפות על הישראלים לעשות עסקה הסותרת לדעתם את האינטרסים שלהם, או ליצור מצב אשר יכפה תוצאה מסוימת.

לעתים קרובות אמרתי לישראלים שאני סנאטור ממינסוטה, שמדינתי רחוקה כ-1,200 מייל מהים, ושאלו מן הצד האחר של הים הזה אין אויבים של ממש המאיימים על קיומנו. ישראל, לעומת זאת, היא מדינה קטנה וצרה, שהמרחק בין גבולה המערבי לגבולה המזרחי אף אינו מגיע לזה שבין מרכז העיר מיניאפוליס למרכז העיר סנט-פול, שתי עריה הגדולות של מינסוטה. יש להוסיף לכך את העובדה שרוב שכנותיה של ישראל גדולות ממנה בשטח ובאוכלוסייה, והן אויבות מושבעות של הדמוקרטיה, המסרבות לעשות שלום עם ישראל. יש גם לקחת בחשבון שחבלי יהודה ושומרון אשר הריהם מתרוממים לגובה של 3,000 רגל בקירוב מעל פני הים, חולשים על השפלה הצרה אשר בה חיים מרבית הישראלים (במיוחד באזור גוש דן), וכי החזקתו של איזור גבוה זה היא בבחינת יתרון אסטרטגי גדול ביותר.

ביטחון לידים של האמריקנים הוא דבר כה שונה, עד כי בלתי אפשרי ליישם את מחשבותינו ואת הרגשותינו בעניין זה על הבעיות שעומדות בפני הישראלים. הייחסים המיוחדים הארוכים של ישראל עם ארה"ב מבוססים על ערכים משותפים של דמוקרטיה, צדק וכבוד האדם.

רודי בושביץ (Boschwitz) מי שהיה סנטור (רפ) ממדינת מינסוטה. המאמר מבוסס על הרצאה: "מדינה פלשתינית, משמעויותיה לביטחונה של ארה"ב", אשר נישאה במכון היהודי לענייני ביטחון לאומי (JINSA), 1999.

עמוס פרלמוטר, עורך "כתב העת ללימודים אסטרטגיים",
כתב בושינגטון טיימס (מארס 1999) על ההשתלטות
הפוטנציאלית על ירדן באמצעי "שלום":

עתה, כשהמלך חוסיין מת, מר ערפאת מכין את
הקרקע, אידיאולוגית וטקטית, לשליטה פלשתינית
עתידיה בירדן. הוא ודאי אינו גיבור פוחז דיו כדי
להשתלט על ירדן בכוח, כפי שניסה זאת ב-1970
ונכשל. והוא גם אינו ממנהל. יש דרך מתוחכמת יותר
להשיג את אותה תוצאה: קריאה לבחירות
דמוקרטיות. ההערכה היא, כי הפלשתינים מהווים
יותר מ-60 אחוז מאוכלוסיית ירדן. והנה,
אינטלקטואלים פלשתינים בגדה המערבית ובארה"ב
החלו פתאום לקרוא למען דמוקרטיה בירדן.

פרלמוטר סבור כי ערפאת עדיין משחרר ל"פלסטיין"
שתשרע על פני שתי גדות נהר הירדן, וכי על ישראל ועל
ירדן לשתף פעולה כדי למנוע זאת:

על ישראל ועל ירדן להסכים ביניהן על סידורי בטחון
דו-צדדיים, נפרדים מסידורי הביטחון הדו-צדדיים בין
ישראל לארה"ב, וזאת כדי להחליש את הניסיון
הפלשתיני ליצור תנאים לקונפדרציה עם ירדן ולברית
צבאית עתידית עם סדאם חוסיין, חאפז אל אסאד,
אירן המהפכנית, או כל מדינה ערבית או מוסלמית
שוחרת מלחמה שאין לה חוזה שלום עם ישראל...
האינטרס המשותף לממשלת ישראל ולבית המלוכה
ההאשמי הירדני הוא להפר ולערער רעיונות
פלשתיניים אוטופיים של התפשטות, העלולים
להתגשם באמצעים דמוקרטיים... אין כל רע
בדמוקרטיה בירדן או בפלשתיין, כל עוד אין פירושה
של זו צעד לקראת הגשמת האוטופיה של "פלסטיין
השלמה". מתוך ראיית השאיפות הפלשתיניות
הנוכחיות, קונפדרציה (ירדנית-פלשתינית) רק תאיים
על ביטחונה של ישראל.

על-פי התרחיש הצפוי של פרלמוטר, קונפדרציה "שלום"
בין מדינה פלשתינית לירדן תהיה רק שלב בדרך להרס
עקוב מדם של ירדן, של ישראל ושל אינטרסים אמריקניים.
יתרה מזאת, על-פי התרחיש של פרלמוטר, במקרה כזה,
ארה"ב תיקרא למלא את התחייבויותיה הביטחוניות
לישראל.

במהלך חמש-עשרה השנים האחרונות, כוננו ארה"ב
וישראל קשרים ביטחוניים אמיצים, כולל נוכחות
אמריקנית מחזורית בישראל. הצי השישי האמריקני הוא
אורח תדיר ורצוי בנמל חיפה, עם אלפי אנשי צוות
אמריקניים על הספינות וביבשה. הצבא האמריקני וחיל
הים שלו מקיימים אימונים עם צה"ל, תוך שימוש בשטחי
הנגב, וחילופי ידע צבאיים הם חזון נפרץ בין אנשי צבא של
שתי המדינות.

אולם עד כה דבר מכל אלה אינו דורש מארה"ב לעשות
להגנתה של ישראל. בכך לא מעוניינת אף אחת משתי
המדינות.

★

שלושה אנשים – לאחר משפטים שארכו רק כמה שעות,
לא מתן זכות ערעור. שום פעולה שנעשתה בשנים
המעצבות של הרשות הפלשתינית אינה נותנת לנו סיבה
להאמין כי המדינה הפלשתינית תתנהל על-פי סטנדרטים
של צדק, חופש, שלטון החוק וחופש אישי, אשר משקפים
את עקרונות הפעולה של ארה"ב ושל ישראל בת בריתנו.

★

גם מבחינה כלכלית, ברית אמריקנית-פלשתינית תהיה
אסון לארה"ב. תרומות של מדינות חוץ אשר יועדו
לשירותים חברתיים וחינוכיים ברשות הפלשתינית, יותר
משהגיעו ליעדן מצאו את דרכן לכספותיהם של ערפאת
ופקידי ממשלו. 500 מיליון הדולר של ארה"ב שכבר טבעו
בעזה, הצטרפו למיליארדי הדולרים של סיוע חוץ אשר
נבלעו לתוך החור השחור של שוחד, שחיתות וניהול לקוי
ברשות הפלשתינית. גם 900 מיליון הדולר הנוספים
שהממשל מבקש מהקונגרס לאשר לרשות הפלשתינית,
ימצאו כפי הנראה את דרכם לאותו מקום. בינתיים אין כל
סימן לשיפור כלשהו במערכת המושחתת של הרשות.

בפגישתו בחודש פברואר עם חברי הקונגרס גינה נביל
שעתי את הקונגרס כ"בלתי מסייע", "חטטן", וכשוגה
בנטייתו לטובת ישראל, וזאת כיוון שהקונגרס ביקש לשים
קץ לדרכן של התרומות הקודמות.

תמיכה בעצמאות פלשתינית היא גם טעות אסטרטגית.
האינטרסים הביטחוניים של ארה"ב במזרח התיכון
דורשים יציבות והתמתנות. ערפאת מייצג בדיוק את
היפוכו של הדבר. הוא מחבק טרוריסטים קיצוניים
הקוראים למלחמת השמד על ישראל ומשתף עמם פעולה,
והוא הפך את חבלי יהודה, שומרון ועזה לערי מקלט
לטרוריסטים בעל שם בינלאומי. הוא אינו מציב גבול
לתשוקת ההתפשטות שלו, והוא חומד את ירדן, שבה הוא
רואה חלק מ"פלשתיין רבת". אם תוקם מדינה פלשתינית,
היא תהווה קרש קפיצה להרפתקאות צבאיות אשר יטביעו
את המזרח התיכון בשפיכות דמים.

ערפאת כבר הראה בלבנון מה ביכולתו לעשות בהינתן לו
שליטה בטריטוריה. ב-1970 היה זה ניסיונו של ערפאת
להדיח את המלך חוסיין מירדן, אשר הוביל לגירושו של
אש"ף מהמדינה. ערפאת הוביל את חייליו ללבנון, ערער את
האיזון העדין של הממשלה המוסלמית-נוצרית ששלטה
במדינה, הקים מדינת בובות בדרום לבנון וליבה את
מלחמת האזרחים הלבנונית של 1976. דבר זה הוביל
לכיבושה של לבנון בידי סוריה, הנמשך עד לימים אלה –
עם 40 אלף חיילים סוריים השוהים בלבנון וכן 100 אלף
סורים אחרים, במעמד "עובדים זרים". אי היכולת
הלבנונית המתמשכת לקיים את שלטון הממשלה בדרום
המדינה, היא שמאפשרת למחבלי החיזבאללה, הנתמכים
על ידי אירן, גישה חופשית לגבולה הצפוני של ישראל.
לארצות הברית לא צריך להיות חלק במתן ההזדמנות
לערפאת לבצע דבר דומה בגבולה המזרחי של ישראל.

★

חתימה פלשתינית בירדן תהווה איום ישיר על ביטחונה
של ישראל ומהלומה לאינטרסים האמריקניים באזור.

חבלי יהודה ושומרון הם מחסום מצוין להתקפה צבאית קונבנציונלית מהמזרח, והם מספקים מגן חיוני לאינטרסים האמריקניים בישראל. ד"ר דורי גולד, נציג ישראל באו"ם, מתאר במסמך, שכותרתו "גורמי יסוד בייצוב המזרח התיכון: ביטחון, טריטוריה ושלום", את הגיאוגרפיה שמגנה הן על ישראל והן על הפעילות האמריקנית בישראל:

גם אם גובהו המרבי של הרכס הצפוני-מזרחי (ביו"ש) הוא 3,000 רגל, למיקומו חשיבות רבה: הוא ממוקם לאורך נהר הירדן וים המלח, המצוי 1,200 רגל מתחת לפני הים. כיוון שכך, צבא התוקף ממזרח עומד בפני בעיה חמורה של מתלול המתרומם לגובה של 4,200 רגל, שיש לחצותה לרוחב של כ-10 מייל בלבד. אולם, כיוון שקיימים רק חמישה נתיבים ממזרח-למערב, המחברים את נהר הירדן לים התיכון, התוקף חייב לנוע לאורך צירים ניתנים לאיתור בנקל ועליהם ניתן להגן באמצעות כוחות קטנים יחסית. הגבול העירקי-ירדני מצוי כ-210 מייל מזרחית לנהר הירדן: יחידות עירקיות עשויות לעבור מרחק זה ב-36 שעות – פחות זמן משיידרש לצה"ל לתנועה הפוכה.

ד"ר גולד ממשיך באותו מאמר וכותב:

כיוון שהפלשתינים אינם יישות בעלת עצמה צבאית משמעותית, הבנה ישראלית-פלשתינית לא יהיה בה כדי לנטרל את אויביה של ישראל, אפילו היה בכוחה הפלשתינים לעשות זאת. הפלשתינים תבעו זכות לטריטוריה שהינה חיונית להגנה על ישראל מפני קואליצית מלחמה ערבית ממזרח. באופן זה, הבנה טריטוריאלית ישראלית-פלשתינית עלולה רק להגביר את פגיעותה של ישראל בלא שתרחיק את יעד תביעותיה של מעצמה ערבית צבאית כמו עירק או מעצמה איסלמית כמו אירן הרחק מזרחה. על שלום יציב לשמור את גישתה של ישראל אל גבול הירדן באמצעות שליטה על רכסי יהודה ושומרון, כדי להגן על עצמה מפני התקפות אויב ממזרח. זאת, תוך הסרת העול של משטר צבאי מעל האוכלוסייה הפלשתינית הערבית.

ישראל וארה"ב חולקות שתייהן דאגות באשר לטרור, אי יציבות והפצתם באזור של נשק להשמדה המונית והיכולת לשיגורו, קרי: טילים בליסטיים. שתייהן חולקות טכנולוגיה ושיטות לחימה, וישראל הינה שותפה לארה"ב בפיתוח הגנה מפני טילים בליסטיים. צמיחתו של הציר הביטחוני תורכיה-ישראל-ירדן מועילה לארה"ב כפי שהיא מועילה למרכיביו.

ארה"ב והפלשתינים אינם חולקים אינטרסים אסטרטגיים, וחולקים רק אינטרס מוגבל בשלטון פלשתיני עצמי – שהינו כבר מצאות, שהרי כש-97 אחוזים מן הפלשתינים אשר בעבר נשלטו בידי הממשל הצבאי הישראלי, מצויים עתה תחת שלטון מדיני של הרשות הפלשתינית.

הרשות הפלשתינית, המנהיגים הדתיים שמונו על ידיה

והתקשורת שעליה היא מפקחת, מעורבים במסע מתמשך של רטוריקה אנטי-אמריקנית. קשה להתעלם מההשפעה האפשרית שתהיה לכך על דעותיהם ומעשיהם של הפלשתינים – אשר יעמידו את האמריקנים באיזור בסכנה ישירה ועקיפה. בעקבות ההתקפות האמריקניות על עירק בדצמבר, עשרות אלפי פלשתינים נטלו חלק במהומות ביו"ש, כשהם שורפים את דגלי ארה"ב ומריעים בתמיכה לצדאם חוסיין. ערפאת היה למעשה התומך העיקרי של חוסיין במהלך הפלישה האמריקנית לכוויית ולאחריה.

בסופו של דבר, העניין לדידה של ארה"ב מצטמצם לשאלה האם הרשות הפלשתינית (או מדינה פלשתינית עתידית) תהיה ידידה לארה"ב או סתם מדינה אלימה, אנטי-דמוקרטית ואנטי-מערבית נוספת, העוינת את העקרונות האמריקניים ואת האינטרסים האמריקניים באיזור.

עד עתה, לפחות, רק מעטים הם הסימנים המעודדים גישה חיובית בנידון.

וכמו שקורה לעתים כה קרובות בעניינים איזוריים, ארה"ב וישראל שואלות את עצמן אותה שאלה באשר לעתידן עם הפלשתינים: איזו ממשלה תהיה לפלשתינים? איזו שכנה היא תהיה? יש סיפור על ויכוח בקביט הישראלי בעניין מפת הגבולות המשוערים עם הרשות הפלשתינית. שתי מפות נראו לבסוף כראויות יותר מכל השאר. הראשונה הקצתה לרשות הפלשתינית 60 אחוז משטחי יהודה ושומרון וקבעה כי ישראל תספח את 40 האחוזים הנותרים, ואילו האחרת קבעה יחסים הפוכים בין שני סוגי השטחים. כשהתבקש להסביר את עמדתו, אמר מי שהציע את המפה הראשונה:

כשיסתיים המו"מ על מעמד הקבע, בעיותינו עם הפלשתינים ייפתרו ואני סבור שהם יחדלו להיות שכן עוין. לפיכך, הגבולות שסימנתי משקפים את מעמד "השכן הטוב" שאני מאמין כי נשיג.

התומך במפה השמרנית יותר אמר:

אני סבור שגם לאחר שנסיים את המו"מ והנייר האחרון ייחתם, הפלשתינים ימשיכו להיות עוינים לרעיון ולמצאות של מדינת ישראל. לפיכך, הגבולות משקפים את אמונתי שעל ישראל להחזיק בעמדות בנות הגנה כנגד התקפות פלשתיניות עתידיות.

יש להכיר בסכנות שמציבה הממשלה הפלשתינית לאינטרסים ישראלים ואמריקניים גם יחד, וזאת כדי ליצור נוסחת שלום שאפשר לחיות אתה. העיצוב הסופי של הגבולות והיחסים בין ישראל והפלשתינים צריך, בראש ובראשונה, לשקף את נחישותה של ישראל לספק את צרכיה הביטחוניים. על ארה"ב להיות מגנה ותומכת של ישראל, מבלי לנסות להחליף את ממשלת ישראל בראיית העתיד. אבל, אינטרסים אמריקניים בהחלט מצויים בסכנה. הדילמה המרכזית של ארה"ב וישראל גם יחד, על-פי ד"ר גולד, היא זו:

אבל סוג היחסים שבין ארה"ב למדינה או יישות פלשתינית כלשהי צריך לשקף סטנדרטים אמריקניים של דמוקרטיה, חופש וכיבוד השילטון והחוק. על ארה"ב לעמוד על הצדק בשמם של אזרחים אמריקניים שנרצחו על ידי אש"ף ותחת שילטון הרשות הפלשתינית, החל מהשגריר האמריקני קלאו נוואל ב-1973, ועד ליאון קלינגהופר, נחשון וקסמן, אליסה פלאטו ורבים אחרים.

סיבות טובות, המבוססות על ערכים משותפים, הן שגרמו למה שקוראים "היחסים המיוחדים" בין ארה"ב וישראל. הרשות הפלשתינית לא הפגינה עד עתה דבר מערכים אלה. כיוון שהפלשתינים לא עשו עדיין דבר הראוי ליחסים מיוחדים עם ארה"ב, תהיה זו טעות להתייחס אליהם כאילו עשו כן ■

למצוא נוסחה לעשיית שלום אשר תפחית את הסיכוי לפריצת סכסוך, מבלי שתגביר את פגיעותה של ישראל עד לכדי כך שתצריך מעורבות אמריקנית גדולה יותר בעתיד.

לפיכך, על ארה"ב להביע בבירור את דאגתה המוסרית, האסטרטגית והכלכלית באשר להתנהגות הרשות הפלשתינית במהלך שש השנים האחרונות, ולדחות את הקריאות להכיר במדינה פלשתינית עצמאית אם זו תוכרז באופן חד-צדדי.

ומה יקרה אם מדינה פלשתינית תוכרז כתוצאה ממו"מ ישראל-פלשתיני?

ברור שישראל תקבע את סוג יחסיה עם המדינה החדשה.

המכניס מרצח אל ביתו הופך שותף לפשע

ניוט גינגריץ' (על הסכמי אוסלו)